

Cvetje s polja modroslovskega.

(Spisal dr. Fr. L.)

(Dalje).

7. Zmot je mnogo, resnica jedna.

Velika večina ljudij popolnoma zaupa svoji pameti. Kar spoznajo, kar najdejo, kar dokažejo s pametjo, to imajo za resnično; prav nič se ne bojé in ne dvomijo, da bi njihovo jasno spoznavanje ne bilo resnično.

A proti taki „lahkovernosti“ ali „lahkomišljenosti“ vstajajo od vseh strani modroslovci in ugovarjajo, da na samo pamet se ni zanašati, saj tako preprosto ravnanje velja samo za navadno življenje. Pa čudno je to: Modroslovci, ki ugovarjajo, so si čisto navskriž. Kar trdi ta, taji naravnost oni in zatrjuje nasprotno stvar; le v tem so si jedini, da vsi jemljó preprosti pameti pravice in veljavo.

No, ako pogledamo modroslovcem bolj na prste in sežemo njih naukom do dná, spoznamo naposled, da navadna pamet nikakor ni tako slaba, kakor trdé oni, marveč tudi najtemeljitejšje modroslovje mora pripoznati skoro vse pravice in potrditi ravnanje navadne pameti.

Naša navadna pamet nam kaže razloček med našimi mislimi in zunanji stvarmi; pravi nam, da so zunanje stvari resnične ali istinite, kadar nam jih jasno kažejo oči ali prsti (pri

tipanju); ko zapazimo premembo, pravimo, da je tukaj neki vzrok za premembo; ko vidimo umni red med mnogimi stvarmi, vemo, da je tu določil nekdo za vse poseben namen; potem nam pamet kaže, kaj je ta ali ona stvar

sama na sebi; zlasti nas vodi pamet do najvišjega vzroka vseh stvari — Boga, in nam zatrjuje, da imamo dušo od telesa različno, v duši pa um in prosto voljo.

Toda modroslovci se sinehljajo, ko preprosti ljudje tako z veseljem govorimo o teh predmetih. Zdi se jim to govorjenje prazno. Poglejmo torej, kaj nam ugovarjajo in kaj imajo in znajo oni boljšega kakor mi.

Tu mogočno in zavestno stojé na jedni strani zoper nas mnogoštevilni realisti, ki pa seveda niso vsi jednih mislij in jedne barve, marveč se jako ločijo med seboj, a nasprotni so nam vsi. Realisti se imenujejo po latinski besedi *res*, ki pomenja *reč* ali *stvar*; od tod je *realis*,

kar znači istiniti ali pravi predmet. Realisti so torej tisti, ki se držijo le stvari ali reči, češ, samo te so resnične, misli pa so nezanesljive in tudi neresnične. — Tako trdé v obče realisti, oni, kateri segajo čez prave meje. — Med temi pa moramo imenovati posebej 1. empi-

Slepi ubožec. (Model. J. Repič.)